Vihreä kasvu
Janne Peljo, Minna Ojanperä, Tiina Haapasalo

12.5.2025

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto: Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029
VNS 2/2025 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää Eduskunnan ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikkoaiheessa.

EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen mukaiseen ilmastopolitiikkaan.

Suomi on ottanut edelläkävijän roolin hyvin kunnianhimoisella ilmastoneutraalisuustavoitteellaan vuodelle 2035. EK näkee yritykset ilmastonmuutoksen torjunnan ytimessä, koska ne omien päästöjen vähentämisen lisäksi tarjoavat päästöjä vähentäviä ratkaisuja muille, myös yli Suomen rajojen. Elinkeinoelämä on muun muassa laajalla tiekarttatyöllään vahvasti tavoittelemassa Suomen hiilineutraalisuutta vuodelle 2035. Tiukatkin ilmastotavoitteet on mahdollista saavuttaa yritysten kilpailukyky ja kansalaisten ostovoima säilyttäen Suomessa ja Euroopassa, mutta politiikkaohjauksen on oltava johdonmukaista ja ennakoitavaa.

Elinkeinoelämä painottaa, että samalla kun päästöjä vähennetään, on huolehdittava yritysten mahdollisuudesta investoida ja pärjätä kansainvälisessä kilpailussa: vähennetään päästöjä kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti, pitkäjänteistä ja ennustettavaa ilmastopolitiikkaa harjoittaen.

Yleistä

Euroopan unionissa talouskehitys on ollut verraten vaimeaa ja Suomen suoriutumistaso on ollut tässä joukossa heikompien joukossa. Kasvun vauhdittaminen on entistäkin akuutimpi kysymys Suomelle siten, että julkisen talouden uskottavuudesta voidaan samalla pitää kiinni. EK esitti helmikuussa 2025 merkittävää kokonaisuutta talouskasvun vauhdittamiseksi ja rytminmuutoksen aikaansaamiseksi. Ilman kasvua Suomi ei voi myöskään lisätä kestävästi välttämättömiä puolustusmenoja.

Suomelle aukeaa energiamurroksen myötä suuria taloudellisia mahdollisuuksia, mikä näkyy jo nyt Suomeen kaavailluissa miljardi-investoinneissa ja puhtaiden ratkaisujen viennin kehityksessä. On hienoa, että hallitus on aktiivisesti tarttumassa näihin mahdollisuuksiin ja asettanut hallitusohjelmassaan tavoitteeksi nostaa Suomi puhtaan energian ja ilmastokädenjäljen edelläkävijäksi.

EK:n vihreän siirtymän dataikkuna[1] seuraa Suomessa vireillä olevia vihreän siirtymän investointeja. Lista ei ole kaikenkattava, mutta antaa hyvän pulssituntuman vihreän siirtymän investointien kehitykseen Suomessa. Kaiken kaikkiaan Suomeen on vireillä lähes 297 miljardin euron edestä investointeja. Jo toteutettuja investointeja on n. 20 miljardin euron edestä, ja investointipäätökset on tehty 12 miljardin euron hankkeista; eli toteutuneita tai sellaisia, joista toteutuspäätökset ovat olemassa, on yhteensä lähes 30 miljardin euron edestä. Vuoden 2025 aikana ennakoidaan valmistuvan 8,5 miljardin euron edestä vihreän siirtymän investointeja, mikä tuo jo huomattavan kasvusysäyksen kansantalouteemme.

Investoinneille politiikkaympäristön ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys on keskeisen tärkeää. Kun Suomi kilpailee muiden maiden kanssa vihreän siirtymän investoinneista, on tärkeää, että politiikan pitkän aikavälin tavoitteet luovat ennustettavuutta toimintaympäristön kehityksestä. **EK pitää erittäin tärkeänä, että kehysriihessä hallitus ilmaisi sitoutumisensa ilmastolain mukaisiin tavoitteisiin.**

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy määrärahoja, joiden voidaan arvioida edistävän hiilineutraaliutta ja vihreää siirtymää. Määrärahoilla edistetään mm. ympäristön ja luonnon hyvinvointia sekä luonnon monimuotoisuutta esimerkiksi luonnonsuojelualueiden hankinnalla ja kehitysyhteistyöllä.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät hiilineutraaliutta edistävät määrärahat on jaettu vihreän siirtymän osalta keskeisiin teemakokonaisuuksiin. Yhteensä julkisen talouden suunnitelmassa hiilineutraaliuteen liittyviä tavoitteita edistetään n. 2,4 mrd. eurolla vuonna 2026 alentuen n. 1,6 mrd. euroon vuonna 2029. Vuoden 2026 määrärahatasoa korottavat Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaiset rahoitukset, jotka pääsääntöisesti päättyvät vuonna 2026.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy hiilineutraaliutta hidastavina veromuutoksina liikennepolttoaineiden verojen kevennykset vuosina 2026—2027 ja metsävähennyksen korotus vuonna 2026. Täyssähköautojen sekä lataushybridien ajoneuvoveroa korotetaan vuoden 2026 alusta ja samalla tuloverotuksessa nollapäästöisten työsuhdeautojen alennettua verotusarvoa jatketaan vuoden 2029 loppuun. Konesalien ja

[1] https://ek.fi/tutkittua-tietoa/vihreat-investoinnit/

kaivostoiminnan sähköverotuet poistetaan vuoden 2026 alusta. Öljylämmityksestä luopumiseen kohdistuvien töiden korotettu kotitalousvähennys jatkuu vuoden 2027 loppuun asti. Vuonna 2025 tulee voimaan suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvitys, joka vähentää verotuloja julkisen talouden suunnitelmassa vuodesta 2028 alkaen. Hallitus päätti kevään 2025 puoliväliriihessä jatkaa puhtaan siirtymän investointien tukemista verohyvityksellä komission tulevien puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteiden mahdollistamana.

Keskeinen Suomen hiilineutraaliutta edistävä päästöohjauskeino on EU:n yhteinen päästökauppajärjestelmä, joka samalla kerryttää valtiolle päästökauppatuloja. Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy uutena toimena EU:n laajuisen polttoaineiden jakelijoiden päästökaupan käynnistyminen v. 2027.

EK:n lausunto

Seuraavassa EK esittää ympäristövaliokunnan tehtävien näkökulmasta keskeisiä havaintoja esitetystä julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029.

Ilmastopolitiikka:

Suomen ilmastolain tavoitteena on varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden viimeistään vuonna 2035. **Julkisen talouden suunnitelmassa erityisen arvokas on kirjaus, missä toistetaan pääministeri Orpon hallitusohjelman linjaus, että Suomi sitoutuu ilmastolain tavoitteisiin.**

Kehysriihen yhteydessä hallitus on viestinyt, että vuoden 2025 aikana toteutetaan laaja-alainen selvitys ilmastolain vaikutuksista mm. Suomen kilpailukykyyn sisältäen päästövähennystoimien kustannustehokkuuden sekä vertailun verrokkimaihin. EK odottaa selvityksen tuloksia mielenkiinnolla, ja pitää tärkeänä, että selvityksessä huomioidaan myös jo toteutuneet ja tulevaisuudessa näköpiirissä olevat Suomeen kohdistuvat puhtaan siirtymän investoinnit ja niiden kansantaloudelliset vaikutukset sekä puhtaiden ratkaisujen ja palveluiden viennin jo toteutunut ja näköpiirissä oleva kasvu tulevaisuudessa.

Maankäyttösektorin nettonielun alhainen taso muodostaa Suomen ilmastopolitiikalle huomattavia haasteita. **EK pitää tärkeänä, että toimeen maankäyttösektorin tavoitellun nettonielutason varmistamiseksi tartutaan viivytyksettä.** EK pitää arvokkaana, että hiilinielujen ja hiilivarastojen laskennan kehittämiseen osoitetaan julkisen talouden suunnitelmassa 8 M€ ja että maatalouden ja maankäyttösektorin ilmastotoimiin (metsätuhojen ennaltaehkäisy, metsälannoituksen edistäminen ja metsäpinta-alan laajentaminen) panostetaan yhteensä 14,9 miljoonaa euroa vuosien 2026 ja 2027 aikana. Näitä on syytä pitää tärkeinä panostuksina, mutta on selvää, että ne eivät ole riittäviä Suomen

nieluvajeen paikkaamiseksi. EK kannustaa vahvasti hallitusta etsimään aktiivisesti keinoja maankäyttösektorin nieluhaasteen ratkaisemiseen energia- ja ilmastostrategian laadinnan yhteydessä.

Puhtaan siirtymän verokannustin:

EK kiittää hallitusta päätöksestä jatkaa puhtaan siirtymän investointien tukemista verohyvityksellä komission tulevien puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteiden mahdollistamana. EK pitää myös tärkeänä hallituksen kehysriihen linjausta, että mahdolliset laajennukset valtiontukiohjelman käyttöalaan, kuten teknisiin hiilinieluihin, otetaan kansallisesti käyttöön mahdollisimman laajasti.

Lienee syytä pitää vääjäämättömänä, että EU valtiontukipuitteet mahdollistavat huomattavia joustoja puhtaan siirtymän investointien tukemiseen myös nykyisen poikkeuskauden päättyessä vuoden 2025 loppuun, ja Suomen on syytä valmistautua kansallisesti vastaamaan investointitukikilpailun jatkumiseen Euroopassa. Määräaikainen ja teknologianeutraali verokannustin on niin fiskaalisesti kuin mahdollisilta vähäisemmiltä markkinahäiriöiltään Suomelle soveltuva instrumentti. Samaan aikaan EK huomauttaa, että Suomen tulee aktiivisesti vaikuttaa EU-päätöksenteossa niin, että EU:n valtiontukipoikkeuksien mahdollinen jatko toteutuisi tarkkarajaisena, määräaikaisena ja teknologianeutraalina.

Konesalien ja kaivostoiminnan sähköveron korotus:

Julkisen talouden suunnitelmassa esitetään, että **konesalien ja kaivostoiminnan sähköverotuet poistetaan vuoden 2026 alusta. EK pitää tätä Suomen taloudelle ja luotettavan investointikohteen maineelle hyvin vahingollisena.**

Datakeskukset ja kaivostoiminta ovat teollista toimintaa, ja siten niiden siirtäminen kotitalouksien sähköverokantaan on vailla asiallista perustetta. Lausuntopalaute asiasta on ollut voittopuolisen tyrmäävää, ja äkillinen ja ennakoimaton sähköveron yli 40-kertaistaminen rapauttaa Suomen houkuttelevuutta investointikohteena niin datakeskuksille, kaivostoiminnalle kuin yleisestikin. Samalla se tarkoittaa mittavia tulevaisuuden verotulojen, kansantalouden tuotoksen ja työpaikkojen menetystä.

EK:n näkemyksen mukaan nyt ehdotettu sähköveroluokan muutos datakeskustoimijoille ja kaivoksille tulisi jättää tekemättä. EK:n arvion mukaan sähköveroluokan muutos vaikuttaa huomattavaan määrään investointeja niiden tuottavuuslaskelmia heikentävästi siten, että investointeja ei tehdä. Ainoastaan toteutuneet investoinnit tuottavat verotuloja, toteutumattomat investoinnit eivät tuota.

EK:n ylläpitämässä dataikkunassa[2] pelkästään julkisia datakeskuksiin liittyviä investointihankkeita on arvioitu olevan noin 12,8 miljardin edestä. Toteutumattomat investoinnit voivat tehdä veromuutoksesta kokonaistuotoltaan negatiivisen. Esimerkiksi Swecon[3] toteuttaman aluetalousmallinnusraportin kertoimiin nojaten 9,6 miljardin euron datakeskusinvestointien menetys tarkoittaisi vuosittain n. 340 miljoonan euron negatiivisia BKT-vaikutuksia, -20M€ vaikutuksia ansiotuloverokertymään ja n. 40M€ negatiivista vaikutusta sekä kiinteistöverokertymään että yhteisöverokertymään.

EK katsoo, että esitys tulisi palauttaa valmisteluun, ja jatkovalmistelussa tulisi selvittää sitä, olisiko nykyisen lain ehtoja mahdollista muuttaa siten, että datakeskuksiin sovelletaan matalampaa veroluokkaa nykyistä tiukemmin ehdoin. Ehdot voisivat liittyä esimerkiksi puhtaan energian käyttöön, hukkalämmön hyötykäyttöön tai osallistumiseen sähköverkon toiminnan turvaamiseen (reservimarkkina).

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuen loppuminen:

Julkisen talouden suunnitelmassa energiaintensiiviselle teollisuuden tärkeä sähköistämistuki päättyy vuoteen 2026. EK pitää tätä vahingollisena. Sähköistyminen on merkittävässä roolissa, kun halutaan eroon fossiilisista polttoaineista. Sähköistämistuki pohjaa komission valtion tuen suuntaviivoihin päästökaupan epäsuorista kustannuksista vuosille 2021–2030. Sähköistämistuki vähentää hiilivuodon ja investointivuodon riskiä eli tuotannon siirtymistä pois Suomesta EU:n ulkopuolelle ja päästöjen kasvamista. Samalla sähköistämistuki tasoittaa viennin kilpailutilannetta.

Liikenteen päästökauppatulot ilmastokustannusten alentamiseen:

EK pitää hyvänä, että kehysriihessä linjattiin polttoainejakelun EU:n laajuisen päästökaupan (ETS2) hyvitysjärjestelmän pikaista valmistelua. Hallitus ei ole tarkentanut, mitä tällä järjestelmällä tarkoitettaisiin.

EK pitää valitettavana, ettei kehysriihessä linjattu laajemmin menettelyjä liikenteen päästökauppatulojen kohdentamiseksi ilmastokustannusten alentamiseen, kilpailukyvyn parantamiseen ja vihreän siirtymän edistämiseen.

Valtio saa satojen miljoonien eurojen tulot päästökaupasta vuosittain. Meri- ja lentoliikenteestä tulot kasvavat portaittain vuoteen 2026 saakka, jolloin tulo meriliikenteestä on arvioilta 100 M€/v ja lentoliikenteestä 45 M€/v. Tieliikenteestä tulee valtiolle tuloja noin 300 M€/v vuodesta 2027 alkaen.

---

[2] https://ek.fi/tutkittua-tietoa/vihreat-investoinnit/

[3] EK & Sweco: Vihreän siirtymän investointien talousvaikutukset (4.10.2024): https://ek.fi/wp-content/uploads/2024/10/Loppuraportti_Vihrean-siirtyman-investointien-vaikutusten-arviointi.pdf

EU:n ilmastotoimet aiheuttavat yrityksille ja kuluttajille yli miljardin euron lisäkustannukset, meriliikenne 500–600 M€, lentoliikenne 100 M€, ja tieliikenne noin 600 M€ t vuodesta 2027 alkaen.

Liikenteen päästökauppatulot tulisi kohdentaa esimerkiksi kestävien polttoaineiden tuotanto- ja jakeluinfran kehittämiseen tie-, meri- ja lentoliikenteessä. Kestävien polttoaineiden yleistyminen edellyttää hyvää saatavuutta ja hintaeron kaventumista verrattuna fossiilisiin polttoaineisiin. Satojen miljoonien päästökauppatulot tarjoavat tähän tulon lähteen ilman tarvetta lisäveroihin tai -velkaan.

<u>EK:n esimerkkejä liikenteen päästökauppatulojen kohdentamiseen:</u>

Tieliikenteen päästökauppatulot tulisi kohdentaa
- tukiin ja kannusteisiin, jotka liittyvät päästöttömien tai vähäpäästöisten ajoneuvojen hankintaan
- lataus- ja tankkausinfran investointien tukemiseen
- ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutumiseen panostamalla väyläinfran ja liikenteen TKI-toimiin.

Meriliikenteessä päästökauppatulot tulisi kohdentaa
- kestävien polttoaineidentuotantoon ja käyttöön niin, että kestävän polttoaineen hintaero pienenee verrattuna fossiiliseen polttoaineeseen
- tukeen polttoaineen kuljettamiseksi, varastoimiseksi ja jakelemiseksi satamissa.

Lentoliikenteessä päästökauppatulot tulisi kohdentaa
- kestävien lentopolttoaineen tuotannon ja käytön edistämiseen
- jakelu- ja latausinfran rakentamiseen lentoasemille
- uusien polttoainetoimittajien pääsyn helpottamiseen Suomen markkinoille
- vedyn käytön edistämiseen pidemmällä aikavälillä, kun kysyntää alkaa muodostua.

Muita kehysriihen yhteydessä viestittyjä päätöksiä:

EK kiinnittää huomiota myös muihin kehysriihen yhteydessä viestittyihin päätöksiin.

Julkisen talouden suunnitelma ei sisällä erillismäärärahoja valtion aluehallinnon uudistamisella tehtävän luvitusuudistuksen resurssien turvaamiseen. **EK pitää erittäin tärkeänä, että hallitus varmistaa luvitusuudistuksen laadukkaan toimeenpanon turvaamalla uudelle lupaviranomaiselle riittävät resurssit.** Muun muassa etusijamenettelyn jatkuminen sekä yhteyspisteviranomaistehtävän käyttöönotto edellyttävät

lisämäärärahaa vuoden 2026 alusta alkaen. EK myös pitää erittäin tärkeänä, että uuden ympäristöhallinnon toimivuutta tarkastellaan lupamenettelyjen näkökulmasta heti vuoden 2027 aikana. On selvää, että mikäli Suomeen suunnitellut investointisuunnitelmat toteutuvat, kasvavien lupamäärien sujuva eteneminen edellyttää riittäviä resursseja myös ympäristöhallinnossa.

Kehysriihen yhteydessä hallitus linjasi Fingridin investointikyvyn nostamisesta miljardilla eurolla 5,2 miljardiin euroon vuosien 2025–2034 kantaverkon investointiohjelmaan. Hallitus kiirehtii yhtiötä nopeuttamaan investointiohjelman toteuttamisessa välittömästi. Tätä EK pitää tärkeänä linjauksena, ja katsoo, että linjauksen olisi ollut hyvä heijastua myös julkisen talouden suunnitelmaan.

Hallitus myös linjasi varmistavansa Gasgridin toiminta- ja investointikyvyn ja ilmaisi valmiuden pääomittaa yhtiötä vetyverkon investointien toteuttamiseksi, jotta Suomessa on 2035 mennessä valtakunnallisesti laajasti kattava vetymarkkina ja sitä palveleva kansallinen vetyinfrastruktuuri. Tätä EK pitää erittäin kannatettavana.

Kehysriihen yhteydessä hallitus ilmaisi tavoitteen jatkaa ydinenergian lisärakentamisen edistämisvaihtoehtojen selvittämistä ja valmistelua tavoitteena synnyttää Suomeen vähintään yksi perinteisen ydinvoimalaitoksen investointipäätös sekä investointipäätökset useista modulaarisista laitoksista. Hallitus myös kuvasi, että ydinenergialain uudistus annettaisiin eduskunnalle syksyllä 2025. EK pitää tärkeänä, että valtionhallinnon ja viranomaisten resurssien riittävyys ydinenergialain uudistuksen edistämiseen ja toimeenpanoon varmistetaan.